

Η επιστροφή του Κάλχα

Νίκη Καλτσόγια-Τουρναβίτη, Ομότιμη καθηγήτρια

Είναι απαράδεκτο οι πνευματικοί άνθρωποι του τόπου να μην παίρνουν θέση σε όσα τραγικά συμβαίνουν στον τόπο. Θα έπρεπε να βγαίνουν δημόσια και να πληροφωρούν την κοινή γνώμη, το λαό, για τα σοβαρά προβλήματα που τον απασχολούν». Και είναι χαρακτηριστικό ότι οι «πνευματικοί άνθρωποι» διαχωρίζονται από τους δημοσιογράφους, οι οποίοι, δικαιολογημένα σε σημαντικό βαθμό εκφράζουν τις απόψεις των μέσω πληροφόρησης στα οποία εργάζονται. Και αυτό αποδεικνύεται από σοβαρές επιστημονικές μελέτες. Και αυτή τη στιγμή δεν κρίνεται σκόπιμο ν' αναφερθούν περιπτώσεις δημοσιογράφων που αλλάζοντας εφημερίδα ή κανάλι αλλάζουν και την προσέγγιση και ανάλυσή τους σε βασικά πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα.

Εδώ το θέμα αφορά αποκλειστικά τους "πνευματικούς ανθρώπους". Χωρίς να παραγνωρίζει κανείς ότι πολλοί πνευματικοί άνθρωποι, ιδίως όσων οι θέσεις παρουσιάζονται στα μεγάλης κυκλοφορίας μέσα ενημέρωσης, γενικά, εκφράζουν συχνά απόψεις, που στηρίζουν με σοβαρό λόγο συγκεκριμένες πολιτικές θέσεις, που έχουν όμως τα χαρακτηριστικά ιδεολογικών προσεγγίσεων. Σ' αυτή την περίπτωση όμως δίνεται η δυνατότητα αξιολόγησης και κριτικής του λόγου τους καθ' όλη την παρουσία τους στο δημόσιο βίο. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι η έκφραση απόψεων για πολιτικά και κοινωνικά θέματα είναι τελείως ουδέτερη. Σ' αυτή την πραγματικότητα αισθάνεται κανείς την ανάγκη, όταν οι απόψεις του έχουν μια παρουσία ετών στο δημόσιο λόγο, να υποστηρίξει τις θέσεις που έχει εκφράσει και να τις θέσει ξανά σε δημόσια κριτική.

Επειδή μέσα από τις στίλες της «Ελευθέρης Ζώνης» μου δόθηκε από τον πρώτο χρόνο της έκδοσής της η δυνατότητα διατύπωσης θέσεων μου σε πολιτικά κυρίως θέματα, αλλά και άλλα θέματα επικαιρότητας, με απόλυτη ελευθερία, κάτι που άλλωστε είναι ορατό από την όλη αρθρογραφία αυτής της έγκριτης εφημερίδας, θα ήθελα ν' αναφερθώ σε συγκεκριμένες θέσεις που έχω διατυπώσει μέσα από τις στίλες της, οι οποίες και αυτή τη στιγμή είναι ίσως περισσότερο επίκαιρες. Και αυτές δεν είναι τίποτε άλλο παρά κραυγή αγωνίας για ένα «αύριο» που ερχόταν απειλητικό. Έτσι, επιτρέψτε μου να αναφερθώ σε λίγες μόνον αντιπροσωπευτικές αναφορές για το θέμα θέσεις μου:

- «Η σημερινή επικαιρότητα της τραγωδίας – Οιδίπους Τύραννος» (20.12.2011)

«Πέρσι το καλοκαίρι στο φεστιβάλ Αθηνών παίχτηκε για μια ακόμα φορά το περίφημο έργο του Σοφοκλή «Οιδίπους τύραννος»...Και ακριβώς, σε μια σύγχρονη εκδοχή, βιώνουμε σήμερα στη χώρα τα γεγονότα που διαδραματίζονται στον «Οιδίποδα Τύραννο» με πρωταγωνιστές το λαό και την πολιτική ηγεσία. .. Δεν υπάρχει βέβαια ο Τειρεσίας για να ερμηνεύει την καταστροφή που επέφερε το μίasma. Γιατί άλλωστε; Το μίasma δεν οφείλεται σε παραβίαση θείων και ιερών κανόνων, αλλά παραβίαση των ιερών κανόνων της δημοκρατικής πολιτείας, από τους ίδιους του πολιτικούς ηγέτες της. Και δεν ήταν ξαφνικό. Τη γνώση αυτού του μίasmατος

ομολόγησαν οι ίδιες οι ηγεσίες της χώρας που κοίταξαν να πνίξουν την αλήθεια...Σε αυτή την ιστορική στιγμή η λύση του δράματος της χώρας είναι δυστυχώς άγνωστη και οι προτάσεις για διέξοδο αλληλοσυγκρουόμενες και αδιέξοδοι. Εδώ ο ρόλος της ηγεσίας, συλλογικής ή ατομικής είναι μέγιστος. Ο λαός για να σκεφθεί και να δράσει σαν όλο έχει ανάγκη από ηγεσία. Υπάρχει ανάγκη ηγεσίας, όμως αυτή ακριβώς λείπει...»

- «Λάθη και πολιτικές επιλογές» (26.4.2012)

«Κάναμε λάθη ως κυβέρνηση. Έκαμα λάθη κι' εγώ», είναι συχνότερες δημόσιες δηλώσεις του ίδιου του Πρωθυπουργού Γεωργίου Α. Παπανδρέου, αλλά και άλλων μελών της κυβέρνησης...τα λάθη είναι ανθρώπινα. Αντίθετα, όταν μιλάμε για τις σχέσεις μας με την πολιτεία οι όροι που πρέπει να χρησιμοποιούνται είναι διανοητικοί, γιατί οι πράξεις μας έχουν ένα πολιτικό νόημα. ..Στοιχείο της πράξεως, δηλαδή της πολιτικής πράξεως, είναι ο ορθολογισμός. Και η έννοια του ορθολογισμού προσδιορίζεται από τις δυνατότες επιλογών, στα πλαίσια που παρέχουν οι υπάρχοντες θεσμοί, τόσο εκείνοι που αναφέρονται στους θεσπισμένους κανόνες δικαίου της Πολιτείας... όσο και στις δομές υλοποίησης της βούλησής της... Η μελέτη των πράξεων και των επιλογών της πολιτικής ηγεσίας, και γενικά των οργάνων της Πολιτείας, είναι αντικείμενο του Συνταγματικού Δικαίου, του Διοικητικού Δικαίου και της Πολιτικής Επιστήμης. Μόνο η θρησκεία μπορεί να δείξει επείκεια ή να δώσει «άφεση αμαρτιών». Στη δράση των οργάνων της πολιτείας γενικά, αυτό θα ήταν αδιανόητο. Θα σήμαινε καταστρατήγηση των ίδιων των αρχών της συνταγματικής νομιμότητας και του δικαίου και θα θύμιζε εποχές «ελέω Θεού βασιλείας».

Λάθη μόνο σε δικτατορίες με προσωποπαγή χαρακτήρα της εξουσίας είναι δυνατόν να γίνονται αποδεκτά. Ούτε είναι δυνατόν να επικαλεσθεί κανείς το επιχείρημα ότι τα ελληνικά πολιτικά κόμματα είναι αρχηγικά.. Μόνο που η επίκληση αυτού του επιχειρήματος δεν καταργεί τη θεμελιώδη και συνταγματικά κατοχυρωμένη υποχρέωση τήρησης της συνταγματικής νομιμότητας, η οποία αναφέρεται σε όλα τα όργανα της πολιτείας και ειδικά και στον ίδιο τον πρωθυπουργό. Άλλωστε η ευθύνη, και μάλιστα η πολιτική ευθύνη, είναι συνυφασμένη με την έννοια της ηγεσίας.»

- «Δύο θεατρικές παραστάσεις και μία πραγματικότητα» (29.12.2014)

[Σημ.: πρόκειται για τις παραστάσεις «Ένας άνθρωπος για όλες τις εποχές» του Εθνικού, και της παράστασης «Πριν το χάραμα» στο θέατρο Βέμπο», του 2014-2015]

Και οι δύο παραστάσεις τέλειωσαν μ' ένα ενθουσιώδες και παρατεταμένο χειροκρότημα... Όμως οι ίδιες παραστάσεις παίζονται ζωντανά στην πόλη με πρωταγωνιστές και κομπάρσους εμάς όλους... Πρωταγωνιστές την πολιτική ηγεσία μας, στο σύνολό της και χορό εμάς τους πολίτες.

Πρωταγωνιστές που δε σεβάστηκαν όσο έπρεπε ή ελάχιστα τους πολιτικούς μας θεσμούς, αυτούς που κατακτήσαμε μετά την κατάρρευση της χούντας. Υποβάθμισαν απαράδεκτα τις συνταγματικές αρμοδιότητες της Βουλής. Ο δικομ-

ματισμός κι η συνταγματική μεταρρύθμιση του 1985-86 ανέδειξε τον πρωθυπουργό κυρίαρχο του πολιτικού παιχνιδιού, ενώ και συνταγματικά και ερμηνευτικά αποψίλωσε τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας από κάθε δυνατότητα παρέμβασης. Ανέχθηκε τη διαφθορά, με συντελεστές τα όργανα της κρατικής εξουσίας κατά τα μεγάλα ΜΜΕ. Σήμερα, αυτή η άφρων πολιτική της πολιτικής ηγεσίας μας, υπό το βάρος της οικονομικής κρίσης που μαστίζει την Ευρώπη, οδήγησε τη χώρα στο χείλος της καταστροφής. Τώρα επιζητούν να βρουν λύσεις με ενέργειες που πλήττουν τους συνταγματικούς θεσμούς. Χρησιμοποιούν την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας ως συνταγματικό bypass στη χώρα, ασθενή σε εξαιρετικά κρίσιμη κατάσταση, για τα κομματικά τους οφέλη....

Και οι πολίτες; Αυτός ο περίφημος χορός του νεώτερου δράματος; Η μένει απαθής, αποξενωμένος αφού η περιθωριοποίηση είναι το μεγάλο τίμημα της ανεργίας που μαστίζει ιδιαίτερα τους νέους ή στρέφεται στη βία, στο ρατσισμό και σε ακραίες φασιστικές ιδεολογίες. Η πόλη παρουσιάζει πολλές όψεις. Αυτή που χάνεται στο σκοτάδι και κρύβει τη δυστυχία και την απόγνωση και την άλλη που γεμίζει τις καφετέριες και τα φθηνά «ταχυφαγεία» ...»

Έχει νόημα αυτή η αναφορά σε διατυπωμένες θέσεις, που δεν είναι παρά ένα μικρό δείγμα όσων έχουν δει το φως της δημοσιότητας, κατά τη διάρκεια της μακράς πορείας μου στον ακαδημαϊκό χώρο και της συμμετοχής μου σε κοινωνικές και πολιτικές δράσεις; Ασφαλώς. Οφείλει κάθε πνευματικός άνθρωπος, και όχι μόνο, να υπερασπίσει την ηθική του υπόσταση στη δημόσια ζωή του τόπου. «Μάντης ήσουν;» με ρώτησαν προ ημερών για τις θέσεις που είναι διατυπωμένες στη συλλογική έκδοση δοκιμίων μου με τίτλο «Προκλήσεις των καιρών» (2009, βραβείο δοκιμίου Ρ.Ε.Ν. Club 2011). Όχι δεν είμαι μάντης. Όπως κλείνω το μεγάλο μελέτημά μου για το θέμα της αναθεώρησης του Συντάγματος, το οποίο είχε αποκτήσει μεγάλη δημοσιότητα από τις αρχές του 2011, με απόλυτα τεκμηριωμένες αρνητικές θέσεις γι' αυτήν («Το Σύνταγμα στη δίνη της κρίσης. Αναθεώρηση ή αναζήτηση άλλων λύσεων». π. ΗΛΙΑΙΑ, τχ. 88/Απρίλιο 2014):

«Η σύγχρονη Πυθία που λέγεται επιστημονική και ιστορική γνώση και μνήμες από τραγικές περιόδους του τόπου κατήγγειλε πολλά. Η δικαιοσύνη της σήμερα είναι η πιο πικρή νίκη.»

Ο μάντης Κάλχας επιστρέφει για να δει τα ερείπια που σώρευσαν οι ύβρεις στον τόπο....